



BACKGROUND REPORT

# Obnova přírody

**Tereza Flossmannová**  
tereza.flossmannova@amo.cz



# Obsah

1	Jak číst background	3
2	Úvod	3
3	Obnova přírody	5
	3.1 Ekosystém Evropské unie	5
	3.2 Současné ekologické problémy v Evropské unii	6
	3.3 Zelená dohoda pro Evropu a její priority	8
4	Návrh nařízení o obnově přírody	8
	4.1 Finanční stránka problematiky	9
	4.2 Cíle nařízení	9
	4.3 Národní plány na obnovu přírody	10
5	Shrnutí	10

# 1 Jak číst background

Tento background slouží coby úvod do problematiky obnovy biotopů na území EU. Background se tématu věnuje obecně. Jeho záměrem je přiblížit problematiku obnovy přírody na půdě Evropské unie a osvětlit možné sporné body agendy. Text má primárně charakter

průvodního zdroje informací, pro hlubší pochopení okruhu problémů spojených s obnovou přírody bude nutné další studium rozšiřujících zdrojů a vzhled do řešení problematiky zastupovaným státem.

## 2 Úvod

Příroda slouží jako společný jmenovatel všech živých organismů. Pracuje pro všechny bez rozdílu a dává nám nespočet látek důležitých pro život. Na přírodě jsme zcela závislí, a to prostřednictvím potravinářského průmyslu, zemědělství, energetického průmyslu, vodohospodářství a dalších sektorů.

Současné zemědělství je velmi rozvinuté a dnes dokážeme na evropské půdě vypěstovat i to, o čem se nám před pár lety nesnilo. V souvislosti se všeobecnou modernizací však nyní vyvstává problém vyšší zranitelnosti ekosystémů a v nich žijících organismů. Tato zranitelnost se projevuje i úbytkem dříve běžně vyskytujících se druhů v evropské krajině, obnovou přírody je tedy částečně myšleno navrácení některých druhů

zpět do jejich přirozeného prostředí. Obnova přírody je tedy multioborovým problémem – zahrnuje například ochranu vod, moří, půdy nebo i přírody ve městech. Vyčází také ze vzájemné propojenosti mezi zdravím lidí a odolnou přírodou a je jedním ze základních pilířů pro budoucí směřování světa.<sup>1</sup> Problematikou se rozhodli zabývat zástupci Evropské komise, kteří v červnu roku 2022 představili svůj návrh nařízení o obnově přírody.<sup>2</sup> Jedná se o historicky první legislativní dokument EU v oblasti ochrany a obnovy přírody, v němž se objevují závazné cíle pro obnovu ekosystémů, stanovišť a druhů.<sup>3</sup>

## Slovníček pojmů

**Biodiverzita** (též **biologická rozmanitost**) je pojem označující variabilitu různých živých organismů na Zemi. Zahrnuje počet druhů, jejich genetické variace a vzájemné interakce živých organismů v rámci komplexních ekosystémů.<sup>4</sup>

**Ekosystém** je funkční soustava živých a neživých složek zahrnující všechny živé organismy na určitém území a jejich vzájemné vztahy. Tyto organismy jsou propojeny vzájemnou výměnou látek, energie a navzájem se ovlivňují. Ekosystémy dělíme na:

**Přírozené**, jež jsou plně bez zásahu, nebo jen s minimálním zásahem člověka.

**Umělé**, tedy vzniklé zásahem člověka. Tyto dnes převažují, druhově jsou méně početné a nestabilní. Jedná se např. o pole, louky, rybníky apod.<sup>5</sup>

**Zdravé ekosystémy** jsou právě takové, které nám poskytují mnoho základních podmínek pro život: ukládají velké množství oxidu uhličitého, produkují kyslík, potravu a další zdroje a v neposlední řadě zmírňují změnu klimatu.<sup>6</sup>

**Intenzivní zemědělství** je zaměřeno na masovou produkci a snaží se o vytvoření co největšího zisku na malé ploše. Zaměřuje se na velkoprodukci, často se pěstuje jen jeden druh plodin a pro životní prostředí může být devastující.<sup>7</sup>

**Ekologická stopa** je hypotetická jednotka, která porovnává činnost člověka a její dopad na ekosystém planety a udržitelnost. Určuje, kolik metrů čtverečních povrchu planety člověk potřebuje pro svůj život a různé činnosti.<sup>8</sup>

**Ekosystémové služby** jsou právě takové, které přináší pozitiva pro přírodu, společnost a životní úroveň lidstva. Jedná se například o služby zásobovací, kulturní, regulační či jinak prospěšné společnosti a přírodě. Konkrétně může jít o získávání potravy, estetickou funkci přírody, rekreaci, čistící procesy apod.<sup>9</sup>

**Pesticidy** jsou látky, které mají za cíl chránit plodiny před škůdci a organismy, které jsou považovány za škodlivé. Na základě širokého spektra použití rozlišujeme mezi pesticidy například biocidy (prostředky proti živočišným škůdcům), fungicidy (prostředky proti plísním), herbicidy (přípravky proti plevelu) a mnoho dalších.<sup>10</sup>

## 3 Obnova přírody

**Příroda** jako taková **zajišťuje ty nezákladnější podmínky pro život** – vodu, kyslík, potravu, kterou si můžeme vypěstovat v půdě, suroviny, léčiva. **Dokáže pohlcovat oxid uhličitý, což prokazatelně zpomaluje změnu klimatu.** Zároveň sama od sebe zajišťuje mnoho komodit, které v dnešním globalizovaném světě považuje lidstvo za samozřejmé.<sup>11</sup> Například za posledních 10 let dokázala příroda absolvovat více než 54 % vyprodukovaného oxidu uhličitého, což značně zpomalilo globální

### 3.1 Ekosystém Evropské unie

I přes nejrůznější dokumenty zabývající se ochranou a obnovou přírody je až 80 % přírodních stanovišť ve špatném stavu, 10 % druhů včel a motýlů hrozí vyhynutí a až 70 % půdy je v tristní kondici.<sup>16</sup> V současné době je chráněno pouze 26 % území EU, a to díky iniciativě Natura 2000.<sup>17</sup> Cílem je do roku 2030 tento podíl zvýšit a chránit alespoň 30 % pevniny a moří v Evropské unii.<sup>18</sup> V současné Evropě je většina ekosystémů poničena a až čtvrtině volně žijících druhů hrozí vyhynutí.<sup>19</sup>

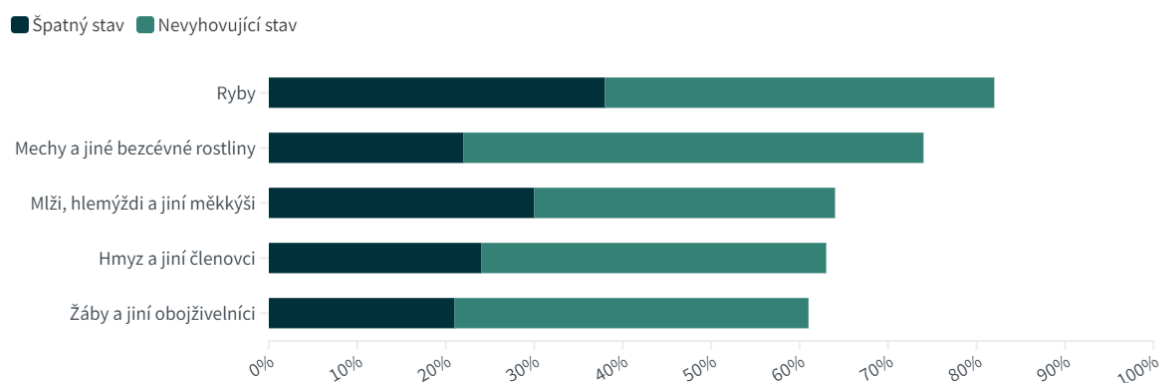
Ze studie z roku 2020 dokončené v rámci hodnocení strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti vyplývá, že Evropská unie a členské státy v letech 2011–2020 nedokázaly zastavit úbytek biologické rozmanitosti.<sup>20</sup> Je zcela nezpochybnitelné, že všechna lidská činnost je úzce propojena se změnou klimatu, biodiverzitou

oteplování.<sup>12</sup> Obnovou přírody je míněn úmyslný proces podporující obnovu ekosystémů směrem ke zlepšení aktuálního stavu přírody. Jedná se o prostředek k zachování či zvýšení biologické rozmanitosti a odolnosti ekosystémů.<sup>13</sup> Na území EU (ale i celosvětově) dochází k rapidnímu ničení ekosystémů, a to přímo či nepřímo za účelem ekonomických zisků.<sup>14</sup> Ekosystémy jsou pod tlakem ze strany městské infrastruktury, intenzivního zemědělství, znečištění či změny klimatu.<sup>15</sup>

a přírodními ekosystémy. Problémem je, že negativní ekologická stopa Evropanů mnohonásobně přesahuje schopnost evropských ekosystémů tuto ekologickou stopu vyvažovat.<sup>21</sup>

Ekosystémy významně přispívají ke snižování dopadů změny klimatu.<sup>22</sup> Mezi ty hlavní, které je v Evropě potřeba obnovit, patří rašeliniště, mokřady, lesy, vřesoviště, křoviny, travnaté plochy, řeky, jezera a pobřežní mokřady.<sup>23</sup> Zajištění zdraví ekosystémů neodmyslitelně spadá pod aktivní boj proti změnám klimatu. Mezi odvětví ekonomiky, která vyžadují dobrý stav ekosystémů, patří například zemědělství, lesnictví anebo rybolov.

### 38 % rybích populací je ve špatném stavu



Obrázek 1: Graf znázorňující snižování počtu druhů ve stanovištích

### 3.1.1. Natura 2000

Nejkřehčí ekosystémy Evropské unie jsou chráněny již přes 30 let sítí Natura 2000. **Natura 2000 je největší koordinovaná síť chráněných území na světě**, jež byla zřízena v roce 1992 a poskytuje útočiště těm nejcenějším a nejohroženějším druhům a stanovištím v Evropě.<sup>24</sup> Ty jsou uvedeny ve směrnici o ptácích a ve směrnici o stanovištích. Většina přírodních rezervací zapsaných v této síti patří do soukromého vlastnictví.<sup>25</sup>

Členské státy zajišťují udržitelnou správu takových lokalit jak z ekologického, tak z ekonomického hlediska.<sup>26</sup> Soustava Natura 2000 se skládá ze dvou typů chráněných území – evropsky významných lokalit a ptačích oblastí.<sup>27</sup>

Víte, že...

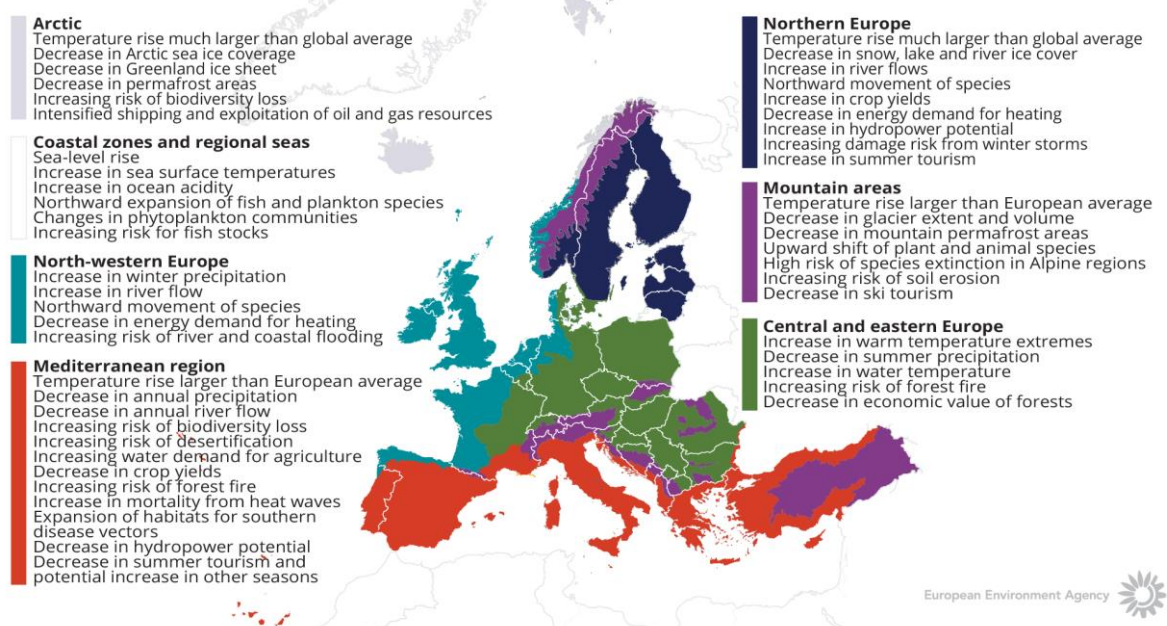
**Natura 2000** zahrnuje více než 27 500 mořských a suchozemských lokalit, což pokrývá přibližně 18 % evropské pevniny a 10 % okolních moří?

**„Stav evropské přírody je velmi znepokojivý.“**

## 3.2 Současné ekologické problémy v Evropské unii

I přes systémy ochrany přírody – jako právě Natura 2000 – evropské ekosystémy strádají a je nutný celistvější přístup k jejich ochraně a obnově. Podle reportů Evropské agentury pro životní prostředí je stav evropské přírody velmi znepokojivý.<sup>28</sup> Změna klimatu neohrožuje

jen přírodu, ale i lidskou společnost jako celek.<sup>29</sup> Hrozi prohloubení socioekonomické nerovnosti v Evropě, vymizení některých zaměstnání a zvýšení migrace.<sup>30</sup> **Více než polovina globálního HDP přímo souvisí s přírodou a službami či produkty, které nám poskytují.**<sup>31</sup>



Obrázek 2: Předpokládané dopady klimatických změn v regionech Evropy

### 3.2.1. Emise skleníkových plynů

Mezi největší hrozby současné doby patří vysoké emise skleníkových plynů, zejména pak oxidu uhličitého.<sup>32</sup> Státy světa se sice zavázaly ke snížení emisí, ale globálně zatím stále rostou a planeta se otepluje. Mezi významné zdroje zvyšování emisí patří mj. i odlesňování.<sup>33</sup> Evropa společně s Čínou jako jediné dvě části světa za loňský rok sice své emise snížily, ani to však do budoucna postačovat nebude.<sup>34</sup>

**„Počet lučních motýlů klesl od roku 1991 o téměř 30 %.“**

### 3.2.2. Úbytek opylovačů a problematika intenzivního zemědělství

Dalším významným ekologickým problémem je úbytek opylovačů. Mezi primární opylovače v Evropě se řadí včely, čmeláci, ale i motýli, mýry, někteří brouci a vosy.<sup>35</sup> Mnoho druhů opylovačů se nachází na pokraji vyhynutí, např. počet lučních motýlů klesl od roku 1991 o téměř 30 %.<sup>36</sup> Jejich úbytek způsobuje zejména lidská činnost (zemědělství, rozmach měst, používání pesticidů...)<sup>37</sup>

Až 78 % volně rostoucích rostlin a 84 % zemědělských plodin přímo závisí na opylovačích.<sup>38</sup> Kvůli jejich úbytku ztrácí členské státy soběstačnost v pěstování plodin. To je motivuje k využívání intenzivního zemědělství, které má zpravidla negativní dopady na půdu a biodiverzitu.<sup>39</sup> Roční zemědělská produkce EU v hodnotě téměř 5 miliard eur přímo závisí na hmyzích opylovačích

a nedokáže se bez nich obejít ani do budoucna.<sup>40</sup> Ekosystémy s intenzivní zemědělskou činností patří obecně mezi nejohroženější. Současné intenzivní zemědělství vede k velkému úbytku biologické rozmanitosti. Děje se to i z toho důvodu, že téměř 40 % plochy EU je využíváno k zemědělství a živočichové jsou často vyhnáni ze svého přirozeného prostředí.<sup>41</sup>

Dalším problémem v zemědělství je i využívání nadměrného množství pesticidů jako kompenzaci zničené půdy, což ale vede opět k úbytku biologické rozmanitosti. Pesticidy sice pomáhají zajistit zdravou a bohatou úrodu, málokdo si ale uvědomuje, že používáním takových přípravků přírodu ničí. Využívání pesticidů sice přísně reguluje unijní legislativa, přesto se jich v současné době používá více, než je potřeba.<sup>42</sup>

### 3.2.3. Špatný stav mokřadů, lesů a dalších ekosystémů

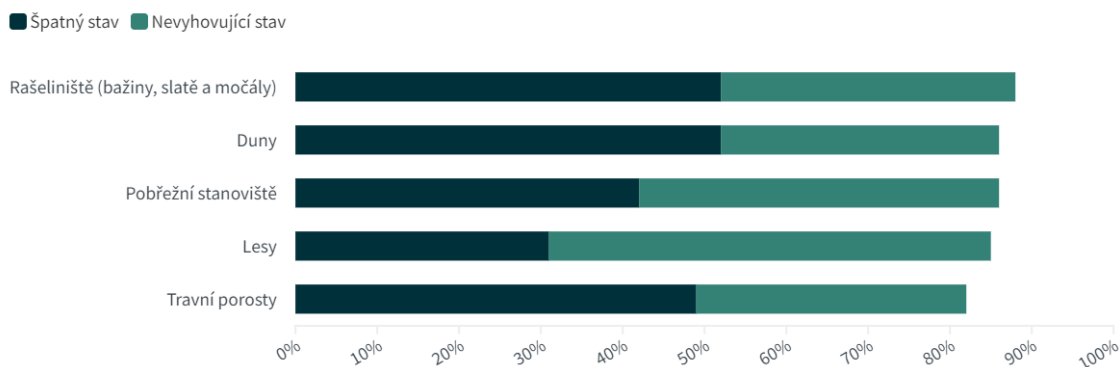
Od 70. let 20. století se plocha mokřadů v Evropě zmenšila o více než 50 % a i nadále strádají. V poslední dekádě se rapidně snížila populace ryb a obojživelníků.<sup>43</sup> Také celkový stav lesů v EU je klasifikován jako špatný.<sup>44</sup> Provedené výzkumy ukazují, že až 81 % chráněných stanovišť v EU je ve špatném stavu.<sup>45</sup>

Mokřady mají nepostradatelnou roli v zadržování vody v krajině, čímž nám pomáhají v boji se suchem a též

slouží coby zásadní rezervoár biologické rozmanitosti. V minulosti se mokřady velmi často přeměňovaly na ornou půdu. Podle odborníků patří mokřady k těm nejvíce postiženým ekosystémům vůbec.<sup>46</sup>

Celková obnova ekosystémů a druhů, které je obývají, pomůže zvýšit biologickou rozmanitost krajiny a zajistit např. čištění vody a vzduchu, opylování plodin a ochranu před povodněmi.

## Nejhůře zasaženy jsou rašeliniště a duny



Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí • Údaje z let 2013–2018, založené na posouzení stanovišť, na něž se vztahuje směrnice EU o přírodních stanovištích

Obrázek 3: Grafika znázorňující stav vybraných stanovišť

### 3.3 Zelená dohoda pro Evropu a její priority

Legislativa přijímaná v souladu s plněním strategie známé jako Zelená dohoda pro Evropu (green deal) byla jednou z priorit Komise sestavené po volbách do Evropského parlamentu v roce 2019. Tento program si klade za cíl, aby byl do roku 2050 celý evropský kontinent klimaticky neutrální. V současné době patří mezi hlavní priority boj s klimatickou změnou, zachování biologické rozmanitosti, boj proti znečištění přírody a podpora zodpovědného využívání přírodních zdrojů společně s udržitelným rozvojem.<sup>47</sup> Tyto cíle vyžadují radikální změnu

v dosavadním způsobu výroby potravin, spotřebního zboží, budování infrastruktury a v dopravě.<sup>48</sup>

Green deal je nadřazen návrhu nařízení, které má za hlavní cíle plnit podúkoly k dosažení udržitelných změn v souvislosti s přírodou. Návrh nařízení o obnově přírody je jedním z hlavních pilířů green dealu. Balíček green deal obsahuje i mnohé další strategické úpravy (např. nařízení o udržitelném používání pesticidů, strategii *Farm to fork* apod.).<sup>49</sup>

## 4 Návrh nařízení o obnově přírody

Samotný návrh nařízení se věnuje zejména plánu na obnovu poškozených ekosystémů do roku 2050 a postupnému snižování používání pesticidů v zemědělství do roku 2030. Návrh nařízení má sloužit jako doplňková legislativa k již schváleným a fungujícím krokům ve stávající unijní politice životního prostředí. Návrh je součástí strategie green deal, představené v prosinci roku 2019.<sup>50</sup> V oblasti ochrany a obnovy přírody na území EU se jedná o historicky první legislativní dokument svého druhu.<sup>51</sup> Mezi hlavní ambice patří obnova zničených suchozemských a vodních ekosystémů, zajištění zelených ploch ve městech či zvrácení úbytku opylovačů a podpora růstu jejich populace.<sup>52</sup>

Právní rámec pro obnovu přírody plní jeden z hlavních závazků green dealu, a to následování strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030.<sup>53</sup> Nařízení má zároveň za cíl i aplikovat Rámcovou úmluvu o změně klimatu z konference COP 26 konané v Glasgow v listopadu 2021.<sup>54</sup> Sama Evropská unie má již zpracované a přijaté mnohé strategie k obnově přírody jako např. Natura 2000 nebo Strategie pro biodiverzitu.<sup>55</sup> Mezi další povinnosti členských států bude po schválení nařízení patřit představení národních plánů obnovy přírody na daném území.<sup>56</sup>



## 4.1 Finanční stránka problematiky

Návrh nařízení bude mít velký dopad nejen na samotný rozpočet EU, ale i na jednotlivé rozpočty všech členských států.<sup>57</sup> Bude záležet, jaká opatření na ochranu přírody se uchytí. Finanční náklady bude možné snížit i díky vzniku různých fondů, či zisku peněz ze soukromého sektoru. **Podle prvotních odhadů Evropské komise lze očekávat, že v případě současného finančního rámce bude ve výdajové stránce věci k dispozici přibližně 100 miliard eur.** Finanční zdroje budou třeba i na

## 4.2 Cíle nařízení

Cílem návrhu je obnova ekosystémů, stanovišť a druhů na pevnině a v mořích EU, tak, aby bylo možné umožnit dlouhodobou a udržitelnou obnovu biologicky rozmanité a odolné přírody.<sup>60</sup> Návrh kombinuje hlavní cíl, dlouhodobé řešení pro obnovu přírody v suchozemských a mořských oblastech EU a závazné cíle obnovy přírody pro konkrétní stanoviště a druhy.<sup>61</sup>

Návrh nařízení o obnově přírody s sebou přináší mnoho ambiciózních úmyslů, jak vylepšit současný stav ekosystémů. Z teoretického hlediska se nařízení dokáže vyjádřit ke každému environmentálnímu problému, který trápí současnou EU.

### 4.2.2 Podrobné cíle návrhu nařízení:

1. Zvrátit úbytek opylovačů a dosáhnout u jejich populace rostoucího trendu.<sup>62</sup>
2. Posílit biologickou rozmanitost lesních ekosystémů.
3. Zvýšit podíl lesů s nerovnoměrnou věkovou strukturou, počet běžných lesních ptáků a zásob organického uhlíku.<sup>63</sup>
4. Zamezit úbytku zelených ploch a zvětšit zelené plochy v městských ekosystémech.<sup>64</sup>
5. Zvýšit počet lučních motýlů a ptáků v zemědělské krajině.

vypracování národních plánů obnovy přírody. Je nutné si ovšem uvědomit, že **pozitiva přijetí návrhu převažují nad negativy a finanční investice do naší přírody se vyplácí.** Podle propočtů vyjde úprava hlavních typů ekosystémů na 154 miliard eur, ale očekávané finanční přínosy se mohou vyšplhat až na 1 860 miliard eur.<sup>58</sup> Evropská komise odhaduje, že každé euro, které bude investováno do obnovy přírody, se může až 38násobně zúročit a přispět do unijní ekonomiky.<sup>59</sup>

**„Každé euro, které bude investováno do obnovy přírody, se může až 38násobně zúročit a přispět do unijní ekonomiky.“**

Zároveň by členské státy měly do roku 2030 zavést konkrétní opatření na obnovu, která je naprosto nezbytná ke zlepšení stavu určitých předem daných stanovišť, a to nejméně na 30 % své rozlohy. V pozdějších letech (2040 a 2050) se procento zvyšuje na 60 % a 90 % rozlohy. Členské státy by také měly dohlédnout na to, aby oblasti, na které se vztahují opatření na obnovu přírody, soustavně vykazovaly známky zlepšení.<sup>65</sup>

### 4.3 Národní plány na obnovu přírody

Členské státy budou mít za úkol vypracovat národní plány na obnovu přírody. S tím souvisí přípravná fáze, kdy si každý členský stát zmapuje současný stav přírody a provede potřebný výzkum. Státy tedy odborně zhodnotí taková území, které bude nutné obnovit, aby bylo dosaženo stanovených cílů. Kvalifikace každého typu stanoviště bude probíhat dle následujících informací:

1. celková rozloha stanoviště a mapa jeho současného rozložení;
2. rozloha stanoviště, která není v dobrém stavu;
3. příznivý referenční areál s ohledem na ztráty zaznamenané nejméně za posledních 70 let a předpokládané změny environmentálních podmínek v důsledku změny klimatu;
4. oblasti, které jsou nejvhodnější pro znovuvytvoření typů stanovišť s ohledem na probíhající a předpokládané změny environmentálních podmínek v důsledku změny klimatu.<sup>66</sup>

Plány by měly lépe definovat opatření na obnovu přírody, která jsou nezbytná ke splnění závazných cílů stanovených v návrhu nařízení, a upřesnit tak celkovou plochu, která má být obnovena. Plány obnovy by se měly vztahovat na období do roku 2050. Opatření by měla být v souladu s právními předpisy (pravidly týkajících se ochrany přírody, energie z obnovitelných zdrojů, zemědělství...). Mezi opatření na obnovu patří například: odstranění nepůvodních rostlin v travních porostech, mokřadech a v lesích, zavlažování odvodněných rašeliníšť, zlepšení propojení mezi stanovišti, omezení používání chemických pesticidů a podpora ochrany divoké přírody.<sup>67</sup>

## 5 Shrnutí

Současný stav přírody je alarmující. **Je neuvěřitelné, že lidstvo tyto problémy dokázalo dlouhá léta přehlížet a řeší je až teď, za pět minut dvanáct.** Evropa návrhem nařízení dává jasný vzkaz okolním státům, že jí klimatická změna není lhostejná a snaží se přijmout kroky ke zlepšení situace. Všechny členské státy trápí klimatická krize a její dopady. Neutuchající sucho, lesní požáry, neúnosná vedra – i to je reálný odraz klimatických změn. Je zcela nezpochybnitelné, že si příroda zaslouží obnovu, otázkou ale zůstává, do jaké míry.

Nejohroženější ekosystémy jsou chráněny již přes 30 let sítí **Natura 2000**, jež poskytuje útočiště nejcennějším a nejohroženějším druhům a stanovištím v Evropě. Chráněné plochy představují přibližně 18 % evropské pevniny a 10 % okolních moří.

Mezi hlavní cíle návrhu nařízení patří dlouhodobé ponechání udržitelné a rozmanité přírody na území EU. Je toto ale z dlouhodobého hlediska možné? Během jednání bude nezbytné projednat i zdánlivé maličkosti,

jelikož každý členský stát má ekosystémy v jiné kondici. Dalším problémem může být finanční stránka věci. Investice do budoucnosti přírody se sice automaticky vrátí, není však jasné, za jak dlouho.

Evropu trápí mnoho ekologických problémů. Například současné stavy ekosystémů v EU jsou tristní a situace se může bez vnějších zásahů politiků dále zhoršovat. Nebezpečné jsou i vysoké emise skleníkových plynů, které unikají do ovzduší. Mokřady se rapidně zmenšují, a tím i populace živočichů, které v nich hledají útočiště.

**Příroda je jen jedna** a slouží všem. Mělo by se jí náležitě vrátit to, co nezištně nabízí a bude nutné aktivně bojovat s environmentálními problémy. Propojení nařízení o obnově přírody s další environmentální legislativou EU bude zajisté prospěšné pro budoucí zelenou politiku Evropské Unie a možná si lidé konečně uvědomí, jaký poklad skýtá kouzlo nedotčené a čisté krajiny. Právě teď je příležitost pro opravdovou změnu a naději – zachovat přírodu pro další generace.

## Otázky pro jednání

- Jaké dostupné prostředky využívá Váš stát k ochraně přírody?
- V jakém stavu jsou ekosystémy na území Vašeho státu? Kolik procent území je chráněno zákonem?
- Je návrh Rady EU odpovídajícím a dostatečně důrazným v současné době klimatické krize?
- Postačí současná opatření, nebo má Rada EU vynaložit více financí, případně založit nové fondy na obnovu přírody?
- Jak by měl vypadat národní plán obnovy přírody právě Vašeho státu?

## Doporučené a rozšiřující zdroje

[Mapa míst zařazených do sítě Natura 2000](#) – internetový zdroj, online přehled míst, které jsou zařazeny do sítě Natura 2000. Můžete zde najít ohrožené druhy na území Vašeho státu, přírodní rezervace, národní parky apod.

[Současné environmentální problémy v EU](#) – přehled současných ekologických problémů v jednotlivých státech Evropy

[Mapa produkce skleníkových plynů na území EU](#) – přehled a grafika skleníkových plynů v EU, lze přesně vidět, jak je na tom Vámi zastupovaný stát

[Natura 2000 přehled](#) – infografika a grafy s přehledem konkrétních států v síti Natura 2000

[Pokrytí sítě Natura 2000 v mořích](#) – graf znázorňující pokrytí sítě Natura 2000 na území evropských moří

[Marine protected areas](#) – článek popisující stav evropských moří a jejich úroveň ochrany

[Natura 2000 Birds and habitats directives - statistika](#) – mapy věnující se směrnici o ptactvu, jež byla vydána v rámci Nature 2000

[Biodiversity strategy for 2030 + video s Eurokomisařem pro životní prostředí](#) – článek o strategii biodiverzity do roku 2030 a následné video s litevským eurokomisařem pro životní prostředí

[Úspěšné příklady projektů obnovy přírody v EU](#) – výběr úspěšných projektů v rámci obnovy přírody na mapě EU

[Návrh nařízení EU o právním rámci pro obnovu přírody v Evropě](#) – dokument k návrhu nařízení o obnově

[Zpětná vazba veřejnosti k projednávanému tématu](#) – názory zástupců široké veřejnosti jednotlivých členských států (odborníci, neziskové environmentální organizace, instituce...)

[Podcast Českého rozhlasu o návrhu nařízení o ochraně přírody](#) – díl podcastu Bruselské chlebičky s vládním zmocněncem pro vyjednávání v oblasti biodiverzity a poradcem prezidenta v environmentálních otázkách Ladislavem Mikem

## Seznam zdrojů

- <sup>1</sup> *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o obnově přírody.* Eur-lex.europa.eu. Online. 22.6.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304&from=EN>. [citováno 2023-07-03].
- <sup>2</sup> *Právní rámec pro obnovu přírody: Poslanci přijali postoj pro jednání s Radou,* 2023. Online. Europarl.europa.eu. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20230707IPRo2433/pravni-ramec-pro-obnovu-prirody-poslanci-prijali-postoj-pro-jednani-s-radou#:~:text=Komise%20navrhla%2022.,oblasti%20klimatu%20a%20biologick%C3%A9%20rozmanitosti..> [citováno 2023-09-05].
- <sup>3</sup> *Nature restoration law.* Online. Environment.ec.europa.eu. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en). [cit. 2023-10-29].
- <sup>4</sup> *Co je to biodiverzita a proč je třeba ji chránit?*, 2016. Online. Arnika.org. Dostupné z: <https://arnika.org/onas/faq/biodiverzita-a-ochrana-prirody/co-je-to-biodiverzita-a-proc-je-treba-ji-chranit>. [citováno 2023-08-17].
- <sup>5</sup> *Co je ekosystém.* Online. Priroda.cz. Dostupné z: <https://www.priroda.cz/slovník.php?detail=92>. [citováno 2023-09-05].
- <sup>6</sup> *Ekosystém.* Online. Efsa.europa.eu. Dostupné z: <https://www.efsa.europa.eu/cs/glossary/ecosystem>. [citováno 2023-09-05].
- <sup>7</sup> *Intenzivní zemědělství - co to je, definice a koncepce.* Online. Cs.economy-pedia.com. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11034912-intensive-agriculture>. [citováno 2023-08-18].
- <sup>8</sup> *Co je ekologická stopa.* Online. Eon.cz. Dostupné z: <https://www.eon.cz/radce/ekologie/spolecnost-a-zivotni-prostredi/co-je-ekologicka-stop/#:~:text=Jde%20o%20hypotetickou%20jednotku%20C%20kter%C3%A1,nejni%C5%BE%C5%A1%C3%AD%20ekologick%C3%A1%20stopa%20lidsk%C3%A9%20%C4%BDinnosti..> [citováno 2023-09-05].
- <sup>9</sup> *Ekosystémové služby.* Online. Enviwiki.cz. Dostupné z: [https://www.enviwiki.cz/wiki/Ekosyst%C3%A9mov%C3%A9\\_slu%C5%BEby](https://www.enviwiki.cz/wiki/Ekosyst%C3%A9mov%C3%A9_slu%C5%BEby). [citováno 2023-09-05].
- <sup>10</sup> *Co jsou pesticidy?*, 2020. Online. Agrobio.cz. Dostupné z: <https://agrobio.cz/poradna/clanek/166#:~:text=Pesticidy%20jsou%20p%C5%99%C3%ADprvky%20a%20prost%C5%99edky,nebo%20i%20zv%C3%AD%C5%99at%20a%20%C4%8Dlov%C4%9Bka..> [citováno 2023-09-05].
- <sup>11</sup> *The Value of Nature and the Nature of Value,* 2000. Online. Wwf.science.org. Dostupné z: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.289.5478.395>. [cit. 2023-10-31].
- <sup>12</sup> *Uncovering Nature's Role in Climate Action,* 2022. Online. Wwf.panda.org. Dostupné z: [https://wwf.panda.org/wwf\\_news/?6878466/Uncovering-Nature-Climate-Action](https://wwf.panda.org/wwf_news/?6878466/Uncovering-Nature-Climate-Action). [cit. 2023-10-31].
- <sup>13</sup> *Nature restoration,* 2023. Online. Wwf.consilium.europa.eu. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/nature-restoration/>. [cit. 2023-10-31].
- <sup>14</sup> *The destruction of nature threatens the world economy. It's time to outlaw it as a serious financial crime,* 2023. Online. Wwf.undp.org. Dostupné z: <https://www.undp.org/blog/destruction-nature-threatens-world-economy-its-time-outlaw-it-serious-financial-crime>. [cit. 2023-10-31].
- <sup>15</sup> *Nature and biodiversity.* Online. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity_en). [citováno 2023-07-04].
- <sup>16</sup> *Obnova přírody.* Consilium.europa.eu Online. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/> [citováno 2023-07-19].

- <sup>17</sup> Protected areas: over a quarter of EU land. *Ec.europa.eu*. Online. 2022, 21.5.2022 Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220521-1> [citováno 2023-07-21].
- <sup>18</sup> *Nature and biodiversity*. Online. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity_en). [citováno 2023-07-06].
- <sup>19</sup> Ztráta biologické rozmanitosti: důsledky a příčiny. *Europarl.europa.eu*. Online. 2020, 16.1.2020 Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200109STO69929/ztrata-biodiverzity-jake-jsou-jeji-dusledky-a-priciny#:~:text=Co%20je%20to%20biodiverzita%3F,organism%C5%AF%20ov%20r%C3%A1mci%20komplexn%C3%ADch%20ekosyst%C3%A9m%C5%AF>. [citováno 2023-07-22].
- <sup>20</sup> *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o obnově přírody*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 22.6.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304&from=EN>. [citováno 2023-07-08].
- <sup>21</sup> *What is harming Europe's nature?*, 2021. Online. *Www.eea.europa.eu*. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/signals-archived/signals-2021/articles/what-is-harming-europe2019s-nature>. [cit. 2023-11-02].
- <sup>22</sup> Návrh nařízení o obnově přírody. *Euroskop.cz*. Online. 2022, 29.6.2022 Dostupné z: <https://euroskop.cz/2022/06/29/navrh-narizeni-o-obnove-prirody/> [citováno 2023-07-17].
- <sup>23</sup> Tamtéž.
- <sup>24</sup> *The Natura 2000 protected areas network*, 2023. Online. *Eea.europa.eu*. 28.2.2023. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/natura-2000>. [cit. 2023-11-04].
- <sup>25</sup> *Natura 2000*. Online. *Environment.ec.europa.eu*. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/natura-2000\\_en?etrans=el](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/natura-2000_en?etrans=el). [cit. 2023-11-04].
- <sup>26</sup> *Natura 2000*. *Ec.europa.eu*. Online. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index\\_en.htm](https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm) [citováno 2023-07-14].
- <sup>27</sup> *Natura 2000*. *Mzp.cz*. Online. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/cz/natura\\_2000](https://www.mzp.cz/cz/natura_2000) [citováno 2023-07-15].
- <sup>28</sup> *State of nature in the EU - Results from reporting under the nature directives 2013-2018 EEA Report No 10/2020*, 2020. Online. *Eea.europa.eu*. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu-2020>. [cit. 2023-11-04].
- <sup>29</sup> *Climate change impacts and adaptation*. *Eea.europa.eu*. Online. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/europe/climate-change-impacts-and-adaptation#note10> [citováno 2023-07-16].
- <sup>30</sup> KACZAN, David J. a ORGILL-MEYER, Jennifer, 2019. *The impact of climate change on migration: a synthesis of recent empirical insights*. Online. *Springer.com*. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10584-019-02560-0>. [cit. 2023-11-04].
- <sup>31</sup> *Obnova přírody*. Online. *Consilium.europa.eu*. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/>. [citováno 2023-08-17].
- <sup>32</sup> *Emise skleníkových plynů*. Online. *Faktaoklimatu.cz*. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/temata/emise>. [cit. 2023-11-05].
- <sup>33</sup> Amazonia as a carbon source linked to deforestation and climate change, 2021. Online. *Nature*. Č. 595, s. 388-393. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1038/s41586-021-03629-6>. [cit. 2023-11-05].
- <sup>34</sup> *CO2 emissions*. *Ourworldindata.org*. Online. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/co2-emissions> [citováno 2023-07-23].
- <sup>35</sup> Proč ubývá včel a dalších opylovačů? (infografika). *Europarl.europa.eu*. Online. 2019, 4.12.2019 Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20191209STO67758/proc-ubyva-vcel-a-dalsich-opylovacu-infografika>. [citováno 2023-07-9].
- <sup>36</sup> *Obnova přírody*. Online. *Consilium.europa.eu*. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/>. [citováno 2023-08-17].

<sup>37</sup> The decline of butterflies in Europe: Problems, significance, and possible solutions, 2021. Online. *PNAS*. Roč. 2, č. 118, s. 1 - 10. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1073/pnas.2002551117>. [cit. 2023-11-05].

<sup>38</sup> *COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Pollinators Initiative*, 2018. Online. Eur-lex.europa.eu. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0395>. [cit. 2023-11-05].

<sup>39</sup> Biodiversity in farming. European Court of Auditors. Online. 01.05.2019. Dostupné z: [https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AP19\\_09/AP\\_BIODIVERSITY\\_EN.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AP19_09/AP_BIODIVERSITY_EN.pdf). [citováno 2023-08-17].

<sup>40</sup> *Obnova přírody*. Online. Consilium.europa.eu. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/>. [citováno 2023-08-17].

<sup>41</sup> Co škodí evropské přírodě?. *Eea.europa.eu*. Online. 2022, 7.6.2022 Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2021/clanky/co-skodi-evropske-prirode> [citováno 2023-07-23].

<sup>42</sup> *Pesticidy a ochrana rostlin*. Online. Agriculture.ec.europa.eu. Dostupné z: [https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/environmental-sustainability/low-input-farming/pesticides\\_cs](https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/environmental-sustainability/low-input-farming/pesticides_cs). [citováno 2023-09-07].

<sup>43</sup> *European Union proposes law to bring back nature*. *Unep.org*. Online. 2022, 29.6.2022 Dostupné z: <https://www.unep.org/news-and-stories/story/european-union-proposes-law-bring-back-nature> [citováno 2023-07-11].

<sup>44</sup> *Stav přírody v Evropě se stále vážně zhoršuje, ukazuje poslední hodnocení*, 2021. Online. *Eea.europa.eu*. 19.10.2021. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/cs/highlights/stav-prirody-v-evrope-se>. [cit. 2023-11-04].

<sup>45</sup> Questions and Answers on Nature Restoration Law: restoring ecosystems for people, climate and planet. *Ec.europa.eu*. Online. 2022, 22.6.2022 Dostupné z: [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA\\_22\\_3747](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_22_3747) [citováno 2023-07-24].

<sup>46</sup> *Mokřady*. Online. *Mokřady.ochranaprirody.cz*. Dostupné z: <https://mokřady.ochranaprirody.cz/o-mokradech-mok-rady/#:~:text=Mok%C5%99ady%20pat%C5%99%C3%AD%20mezi%20nejv%C3%BDznamn%C4%9Bj%C5%A1%C3%AD%20ale,z%20ovzdu%C5%A1%C3%AD%2C%20jsou%20zdrojem%20potravy..> [citováno 2023-09-05].

<sup>47</sup> Životní prostředí. *Euroskop.cz*. Online. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/vnitri-trh/zivotni-prostredi/> [citováno 2023-07-15].

<sup>48</sup> State of Europe's environment. *Eea.europa.eu*. Online. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/en/topics/at-a-glance/state-of-europes-environment#:~:text=Europe%20faces%20persistent%20problems%20in,degradation%20than%20other%20world%20regions>. [citováno 2023-07-16].

<sup>49</sup> *Návrh nařízení EU o právním rámci pro obnovu přírody v Evropě*, 2022. Online. *Casopis.ochranaprirody.cz*. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/navrh-narizeni-eu/>. [citováno 2023-09-11].

<sup>50</sup> *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Zelená dohoda pro Evropu*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 11.12.2019 Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC\\_1&format=PDF](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF). [citováno 2023-07-03].

<sup>51</sup> *Nature restoration law*. Online. *Environment.ec.europa.eu*. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en). [cit. 2023-10-29].

<sup>52</sup> Tamtéž.

<sup>53</sup> *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030: Navrácení přírody do našeho života*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 20.5.2020 Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0013.02/DOC\\_1&format=PDF](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0013.02/DOC_1&format=PDF). [citováno 2023-07-03].

<sup>54</sup> *Konference OSN o změně klimatu (COP26) v Glasgow, Spojené království (COP26)*. *Europarl.europa.eu*. Online. Štrasburk, 21. 10. 2021 Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0437\\_CS.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0437_CS.html). [citováno 2023-07-03].

<sup>55</sup> *Biodiversity strategy for 2030*. *Environment.ec.europa.eu*. Online. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030\\_en](https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en). [citováno 2023-07-05]

<sup>56</sup> *European Union proposes law to bring back nature*. *Unep.org*. Online. 2022, 29.6.2022 Dostupné z: <https://www.unep.org/news-and-stories/story/european-union-proposes-law-bring-back-nature> [citováno 2023-07-11].

<sup>57</sup> *HOW MUCH WILL THE IMPLEMENTATION OF THE NATURE RESTORATION LAW COST AND HOW MUCH FUNDING IS AVAILABLE?*. *Ieep.eu*. Online. 2022, 22.12.2022 Dostupné z: [https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/01/4\\_-Nature-Restoration-Law-and-Funding.pdf](https://ieep.eu/wp-content/uploads/2023/01/4_-Nature-Restoration-Law-and-Funding.pdf) [citováno 2023-07-23].

<sup>58</sup> *Návrh nařízení o obnově přírody*. *Euroskop.cz*. Online. 2022, 29.6.2022 Dostupné z: <https://euroskop.cz/2022/06/29/navrh-narizeni-o-obnove-prirody/> [citováno 2023-07-18].

<sup>59</sup> *Nature restoration law*. *Environment.ec.europa.eu*. Online. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en) [citováno 2023-07-18].

<sup>60</sup> *Nature restoration law*. *Environment.ec.europa.eu*. Online. Dostupné z: [https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law\\_en](https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-law_en) [citováno 2023-07-18].

<sup>61</sup> Tamtéž.

<sup>62</sup> *SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ* Iniciativa EU týkající se opylovačů. *Eur-lex.europa.eu*. Online. Brusel, 2018, 1.6.2018 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0395> [citováno 2023-07-17].

<sup>63</sup> *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o obnově přírody*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 22.6.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304&from=EN>. [citováno 2023-07-18].

<sup>64</sup> Tamtéž.

<sup>65</sup> *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o obnově přírody*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 22.6.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304&from=EN>. [citováno 2023-07-18].

<sup>66</sup> *Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o obnově přírody*. *Eur-lex.europa.eu*. Online. 22.6.2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0304&from=EN>. [citováno 2023-07-18].

<sup>67</sup> *Obnova přírody*. *Consilium.europa.eu*. Online. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/nature-restoration/> [citováno 2023-07-19].

---

## Zdroje obrázků

**Obr. 1:** Infografika – Jaký je stav přírody v EU? - Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí · Údaje z let 2013–2018, založené na posouzení stanovišť, na něž se vztahuje směrnice EU o přírodních stanovištích. Online. Consilium.europa.eu. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/state-of-eu-nature/>. [citováno 2023-09-05].

**Obr. 2:** Key observed and projected impacts from climate change for the main regions in Europe. Eea.europa.eu. Online. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/europe/climate-change-impacts-and-adaptation#:~:text=Major%20climate%20risks%20for%20Europe,the%20end%20of%20this%20century.> [citováno 2023-07-16].

**Obr. 3:** Podíl pěti různých stanovišť, které byly v letech 2013 až 2018 ve špatném nebo nevyhovujícím stavu. Online. Consilium.europa.eu. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/state-of-eu-nature/>. [citováno 2023-08-17].



## Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a G20.

## Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

## Tereza Flossmannová

Autorka je spolupracovnicí Asociace pro mezinárodní otázky a členkou přípravného týmu Pražského studentského summitu.

**Autor:** Tereza Flossmannová

**Imprimatur:** Matěj Hulička, Anna Marie Podlipná

**Jazyková úprava:** Michaela Staňková, Taya Lutkova, Vilém Novohradský

**Faktická korektura:** Stanislav Kamenický, Matěj Hulička

**Sazba:** Vilém Novohradský

**Grafická úprava:** Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro  
potřeby XXIX. ročníku Pražského studentského summitu.**

© AMO 2023

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

[www.amo.cz](http://www.amo.cz)

[www.studentsummit.cz](http://www.studentsummit.cz)